

5 червня 2014 року
№14

INSIDE UKRAINE

1. Державні рішення.....	3
1.1. Причини неефективності АТО.....	3
1.2. Конституційні зміни потрібні для перезавантаження країни.....	4
1.3. «Депутатське» бачення конституційної реформи	5
2. Економічна ситуація	8
2.1. Росія «закручує гайки» в Криму	8
2.2. Ситуація в енергетичному секторі	9
3. Політична конкуренція	10
3.1. Якість команди Президента визначатиме здатність до реформ	10
3.2. Необхідність приходу нових сил у парламент.....	10
3.3. Електоральний регрес комуністів	11
3.4. Падіння підтримки ВО «Свобода»	12

Міжнародний Центр Перспективних Досліджень (МЦПД) відновлює видання аналітичного вісника «Inside Ukraine», випуск якого було призупинено у вересні 2010 року.

Метою публікації є надання об'єктивної інформації про поточні політичні події в Україні та поглибленого аналізу головних тенденцій внутрішньополітичного життя в державі. Подібний аналіз допоможе розставити пріоритети у справі проведення реформ у різних сферах державної політики та оцінити якість державних рішень з точки зору їх впливу та послідовності. Окрему увагу приділяється оцінці політичної конкуренції в Україні та здатності ключових політичних гравців реагувати на виклики часу.

©2014 Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД)

У разі цитування обов'язкове посилання на МЦПД

Над випуском працювали:

Віра Нанівська, Ярослав Ковальчук, Олена Захарова, Володимир Притула, Василь Філіпчук, Василь Поворозник, Світлана Мізіна, Анатолій Октисюк, Олексій Оболенський, Світлана Судак

Цей матеріал підготовлено за підтримки Міжнародного фонду "Відродження". Думки та погляди, висловлені у матеріалах видання, можуть не співпадати з позицією Міжнародного фонду "Відродження"

1. Державні рішення

Незважаючи на залучення значних військових ресурсів, АТО не приносить бажаних результатів. Новообраному Президенту слід проаналізувати причини неефективності операції та розробити механізми стабілізації ситуації на Донбасі. Точкові скоординовані удари по терористах потрібно поєднувати з налагодженням контакту з групами місцевих ополченців. Використовуючи принцип «розділяй і володарюй», жорстко діючи проти одних і домовляючись з іншими, українській владі вдасться нав'язати свій сценарій розгортання подій на Донбасі.

Щодо рішень миру, протягом передвиборчої кампанії Петро Порошенко так і не озвучував свого бачення конституційної реформи. Водночас Верховна Рада намагалася ще більше урізати повноваження нового Президента, створивши тимчасову парламентську комісію щодо змін до Конституції та всіляко пришвидшуючи розробку проекту. Конституційна реформа не може готуватися поспіхом – вона потребує суспільного обговорення та врахування інтересів усіх зацікавлених сторін. Інакше третього Майдану просто не уникнути.

1.1. Причини неефективності АТО

Першочерговим пріоритетом нового Президента є стабілізація ситуації на Донбасі, що вимагатиме перегляду підходів до ведення АТО. Незважаючи на те, що операція триває вже два місяці і в ній задіяні величезні сили МВС, армії та СБУ, її результати залишаються незадовільними.

Головними причинами її неефективності є неспроможність української влади грати на випередження, відсутність ініціативи з боку командування, небажання брати на себе відповідальність за рішення, погана координація дій і втрата часу.

Українські силовики могли доволі швидко взяти ситуацію під контроль на початковому етапі розгортання сепаратистського сценарію, коли на Схід лише почали перекидатися окремі диверсійні групи з Криму та Росії. Оскільки цього не було зроблено, за два місяці терористи змогли сконцентрувати на території двох областей значну кількість озброєння та бойовиків, а також залучитися підтримкою місцевих жителів.

У квітні серйозні важелі впливу на ситуацію мали також представники місцевих еліт, які наразі вже втрачені. Спочатку вони вирішили підтримати сепаратистський рух, щоб виторгувати собі преференції у відносинах з київською владою. Тепер сепаратисти вийшли з-під контролю і почали загрожувати місцевим бізнес-елітам.

Запізнення із діями прослідковується й у самому веденні АТО. Військове командування в Україні занадто бюрократизоване та не пристосоване до ведення воєнних дій. До прийняття конкретних рішень оперативна інформація проходить багато рівнів, що збільшує вірогідність її витоку. Крім того, більшість керівників бояться брати на себе відповідальність за рішення, що сповільнює перебіг АТО.

Відсутня координація дій між різними підрозділами та родами військ. Це чітко проявилось у нападі на прикордонну військову частину у Луганську, яка протягом кількох діб протистояла значному угрупованню бойовиків, так і не отримавши підкріплення з боку інших

Головною причиною неефективності АТО є неспроможність влади грати на випередження

Військове командування в Україні не пристосоване до ведення воєнних дій

підрозділів.

На ефективність АТО також негативно впливає відкритість українсько-російського кордону. Протяжність кордону у Луганській та Донецькій областях становить більше 1050 км, значна його частина не демаркована. У березні голова Донецької ОДА Сергій Тарута фінансував спорудження захисного рову практично уздовж всього кордону області з Росією, однак такі заходи є неефективними.

Більшість озброєння та бойовиків потрапляють через офіційні пункти пропуску, коли сепаратисти здійснюють силові прориви або підкупляють прикордонників. У першому випадку потрібно посилювати прикордонні загони та покращувати їхнє технічне забезпечення, у другому – карати прикордонників і їхнє керівництво, яке допускає випадки корупції та державної зради. Закриття кордону дозволить локалізувати терористів і поступово зменшувати їхній вплив у регіоні.

Для проведення АТО на Схід перекидаються військові та міліцейські підрозділи зі всієї України. Мобілізація населення відбувається хаотично, а призовники після короткого навчання практично відразу направляються у зону бойових дій. Велика концентрація силовиків, які не пройшли належної підготовки та недостатньо оснащені, стає зручною мішенню для бойовиків і призводить до великих втрат серед українських військових. У той же час використання невеликих спеціальних мобільних груп дозволить здійснювати ефективні точкові удари по сепаратистах. Операція в аеропорту Донецька 26 травня є яскравим цьому підтвердженням.

Ще однією проблемою у веденні АТО є використання сепаратистами місцевого населення у якості «живого щита». Українські військові так і не навчилися протидіяти цій тактиці.

На початкових етапах місцеві жителі допомагали сепаратистам або з ідейних міркувань, або за гроші. Коли розпочалися реальні військові дії і терористи почали використовувати житлові квартали для облаштування вогневих позицій, підтримка їхніх дій місцевими дещо зменшилася. До того ж, у регіоні з'явилися підрозділи так званих добровольців з кавказьких республік РФ. Це посилює рівень напруженості в регіоні та показало місцевим жителям, що донецький сепаратизм – це явище, значною мірою імпортоване з Росії за підтримки Кремля.

Українській владі слід навчитися використовувати метод «батога та пряника»: жорстко боротися із загонами найманців і диверсійними групами, водночас намагаючись залучити на свою сторону місцеве ополчення та сили, які мають вплив у регіоні.

1.2. Конституційні зміни потрібні для перезавантаження країни

Від нового Президента очікується активна участь у розробці змін до Конституції. Система державної влади в Україні потребує повного перезавантаження. Забезпечення незалежності судової гілки, зміна ролі прокуратури, розподіл повноважень між регіонами та центром, взаємовідносини у трикутнику Президент-Парламент-Прем'єр – всі ці питання повинні регулюватися Основним законом.

На даний момент в Україні діє Конституція 2004 року, прийняття якої в часи помаранчевого Майдану відбувалося з порушенням встановленої процедури. Її положення також спричинили

Українсько-російський кордон не захищений від проникнення бойовиків

Мобілізація військових відбувається хаотично

Українській владі слід залучити на свою сторону частину місцевого ополчення

кількарічне протистояння Прем'єра та Президента, у результаті якого було втрачено шанс реформувати країну. Цього разу нова редакція Конституції повинна готуватися прозоро, із залученням усіх зацікавлених сторін і дотриманням законодавчих норм.

При правильній методології розробка конституційної реформи триватиме більше часу, але принесе суспільно легітимний результат. Спочатку потрібно визначити проблеми, які обумовили необхідність змін до Конституції, та узагальнити їх у офіційному документі на кшталт «зеленої книги» конституційної реформи. Цей документ має пройти обговорення в суспільстві.

Як варіант, позитивною ідеєю є зміна формату Конституційної асамблеї, членів якої делегуватимуть регіони на основі загальних прямих виборів. Ними мають стати фахові юристи, які мають довіру виборців і зобов'язуються не займатися політичною діяльністю після закінчення роботи асамблеї.

Основні положення нової Конституції мають бути розглянуті на всеукраїнському референдумі. Після розробки концепції конституційної реформи Верховна Рада може приступити до роботи над текстом Основного закону.

На противагу описаному варіанту, протягом трьох останніх місяців конституційний процес відбувався хаотично і визначався бажанням нинішнього парламенту максимально урізати повноваження майбутнього Президента. Запропоновані зміни не озвучувалися громадськості. Поспіх сприймався як бажання передати нову редакцію Конституції на розгляд Венеціанській комісії ще до другого туру президентських виборів і поставити нового главу держави перед фактом існування цього тексту. Хоча проект змін все ж було передано Венеціанській комісії, 29 травня повідомили, що Олександр Турчинов його відкликав. Член ТСК від УДАРу Валерій Карпунцов заявив, що запропонований проект не є продуктом спільної роботи комісії, а був підготовлений її головою Русланом Князевичем.

Очікується, що Петро Порошенко як гарант Конституції візьме ситуацію з підготовкою конституційних змін під свій контроль. В його програмі містилися лише загальні обіцянки про децентралізацію, судову реформу та збереження повноважень Президента, якими вони були відповідно до Конституції 2004 року. Однак, він не презентував власної політики конституційної реформи. Від відповідального ставлення Порошенка до процесу підготовки змін до Конституції залежатиме його ефективність на посаді Президента.

1.3. «Депутатське» бачення конституційної реформи

Проект змін до Конституції, напрацьований народними депутатами, у загальних рисах окреслює, у якому напрямку вони бачать конституційну реформу. Основний акцент робиться на зменшенні ролі Президента та збільшенні повноважень парламенту, тоді як такі важливі розділи як «Прокуратура», «Судова влада» та «Місцеве самоврядування» зазнали лише косметичних змін.

Щодо діяльності Верховної Ради, пропонується скасувати імперативний мандат, відповідно до якого повноваження народного депутата припиняються достроково, якщо він вийшов зі своєї фракції або не вступив до неї після виборів. Рішення про дострокове припинення повноважень депутата приймається Верховною Радою.

Конституція 2004 року потребує перегляду

Положення нової Конституції мають пройти суспільне обговорення

Порошенко не презентував власну політику конституційної реформи

Депутати прагнуть зменшити роль Президента та збільшити повноваження парламенту

Президент може достроково розпустити Верховну Раду лише за умови, що протягом 60 днів після відставки Кабміну не сформовано персональний склад нового уряду. Інші запропоновані варіанти передбачають право Президента на розпуск парламенту, якщо пленарні засідання не розпочиналися протягом 30 днів або є відповідне звернення парламентської більшості. Такий підхід практично унеможлиблює здатність Президента розпустити парламент – навіть за Конституцією 2004 року передумов для розпуску було три.

Президент може втратити можливість розпустити Верховну Раду

Порівняно з Конституцією 2004 року, Президент втрачає право подання кандидатури міністра закордонних справ і міністра оборони. За часів Віктора Ющенка ці два міністри, призначені за квотою Президента, не могли ефективно працювати в уряді, оскільки фактично були в опозиції до решти Кабміну. Таким чином, запропоноване нововведення може принести певний позитив. Якщо цю ідею підтримають, Президент зможе призначати лише Генпрокурора, голову СБУ, голову Нацбанку, голову Служби зовнішньої розвідки та голову Державного бюро розслідувань.

Депутати пропонують також спростити процедуру імпичменту Президента, яку, відповідно до Конституції 2004 року, було практично нереально реалізувати. Згідно з новим проектом, питання імпичменту ініціюється третиною складу Верховної Ради, після розслідування тимчасової слідчої комісії парламентська більшість приймає рішення про звинувачення Президента і направляє матеріали до Конституційного Суду. Після висновку Суду рішення про усунення Президента приймається двома третинами складу Верховної Ради.

Пропонується значно спростити процедуру імпичменту Президента

На місцевому рівні виконавчу владу представляють голови державних представництв, які призначаються Президентом за поданням Кабміну. Державні представництва здійснюють нагляд за виконанням Конституції, законністю та правопорядком, дотриманням прав громадян. Вони також координують діяльність територіальних органів виконавчої влади та державних інспекцій на місцевому рівні.

У прокуратури пропонується забрати функцію нагляду за дотриманням прав і свобод громадян і продовжити строк повноважень Генпрокурора з п'яти до семи років. Інший варіант проекту взагалі пропонує виключити розділ «Прокуратура» з тексту Конституції.

Щодо змін у судовій системі, суддя не може бути заарештований без згоди Вищої ради юстиції. Цей орган також здійснює звільнення судді з посади. Призначення суддів на адміністративні посади та їх звільнення відбувається шляхом таємного голосування більшістю від загального складу суддів відповідного суду. До основних засад судочинства пропонується додати автоматичний розподіл справ між суддями та розгляд судових справ у розумні строки. Автори змін не уточнюють, які строки вони вважають розумними.

Вища рада юстиції продовжить відігравати ключову роль у судовій системі

Вищим органом суддівського самоврядування є з'їзд суддів України, який призначає третину складу Конституційного Суду, п'ять членів Вищої ради юстиції, керівників Державної судової адміністрації та Національної школи суддів. Запропоновані зміни не пояснюють повноважень Державної судової адміністрації.

Пропонується зменшити кількість членів Вищої ради юстиції до 18: по п'ять – від Президента, Верховної Ради та з'їзду суддів, ще три – голова Конституційного суду, голова Верховного суду та міністр юстиції.

Щодо адміністративно-територіального поділу, пропонується

ввести три рівні: регіони, райони та громади. Органи місцевого самоврядування отримують право розпоряджатися частиною загальнодержавних податків. Один з варіантів проекту змін передбачав чітко окреслити перелік повноважень органів місцевого самоврядування, включно з правом проводити місцеві референдуми та визначати офіційні мови в регіоні. Але в основному проекті змін депутати вирішили обмежитися загальними формулюваннями.

Якщо рішення органів місцевого самоврядування суперечать Конституції чи законам України, вони зупиняються головами відповідних державних представництв з одночасним зверненням до суду.

***У питаннях
місцевого
самоврядування
депутати
обмежилися
загальними
формулюваннями***

2. Економічна ситуація

Росія продовжує активно впроваджувати в Криму політику, спрямовану на демонтаж залишків української державності на півострові та усунення українських представників бізнесу.

Вирішення газового питання між Україною та Росією поки що відкладається. У той же час український уряд наголошує на необхідності збільшити власний видобуток і починає робити кроки щодо виконання вимог Третього енергетичного пакету.

2.1. Росія «закручує гайки» в Криму

З 1 червня 2014 року на території Криму гривня стала вважатися іноземною валютою. Після цієї дати обмін здійснюватиметься за курсом конкретного банку. Розрахунки між юридичними особами, а також розрахунки за участю фізичних осіб, пов'язані із здійсненням ними підприємницької діяльності, проводяться готівкою відповідно до законодавства РФ. Раніше передбачалося, що одночасний обіг рубля і гривні допускається до 1 січня 2016 року. Особливо потерпіли ті мешканці Криму, які напередодні заборони гривні отримали заробітну плату в українській валюті. Така різка і для багатьох неочікувана заборона обігу гривні ускладнить і так непросту ситуацію для клієнтів українських банків. Погашати кредити можна буде у відділеннях банків на материковій частині України.

Також центральний банк Росії продовжив зачистку Криму від українських банків, заборонивши діяльність ще десяти українських банків. На території Криму фактично залишився тільки банк «Надра», який належить Дмитру Фірташу. Загальна заборгованість кримських клієнтів перед українськими банками, за даними асоціації «Кримський банківський союз», становить близько 20 млрд. грн.

Негативні наслідки для жителів півострова може мати створення Росією в Криму особливої економічної зони на 50 років. Передбачається, що її створення може супроводжуватися пришвидшеною процедурою відчуження земель під будівництво транспортних, інфраструктурних, комерційних, громадських, соціальних та інших об'єктів. Тобто закон дасть російській владі право вилучати у власників будь-які землі протягом часу існування зони. Очікується, що в зону ризику, перш за все, потраплять землі кримських татар на південному березі Криму. Існує висока ймовірність, що татари не отримають ніякої компенсації, адже у них досить часто немає первинних рішень щодо виділення їм землі. Враховуючи специфіку російського законодавства, а також досвід існування ОЕЗ у Сочі, можна прогнозувати, що шанси захистити свою землю або принаймні отримувати належну компенсацію будуть невеликі.

У свою чергу, уряд України скасував дотації на постачання електроенергії на півострів. У результаті електроенергія для кримчан може подорожчати мінімум вдвічі. Призначена для побутових потреб електроенергія постачатиметься за цінами як для промислових споживачів. У разі несплати уряд дозволив оператору енергосистеми обмежити або зовсім припинити поставки електроенергії до Криму. Ситуація ускладнюється загальним рівнем заборгованості по електроенергії на півострові. На початок травня загальна сума

*Росія
пришвидшила
перехід Криму
на рубль*

*Кремль
продовжує
зачистку
півострова від
українських
банків*

*Москва
створить у
Криму особливу
економічну
зону на 50 років*

заборгованості споживачів перед «ДТЕК Крименерго» (одного з двох операторів, що постачають електроенергію на півострів) становила понад 700 млн. грн.

Крим ніколи самостійно не забезпечував потреби в електроенергії. На сьогодні він залежить від материкових поставок електроенергії на 75-90%. Щоб попередити можливі негативні наслідки енергетичної кризи, Росія розробила декілька варіантів забезпечення Криму електрикою. Зокрема, розглядаються варіанти прокладки підводних кабелів і будівництва ЛЕП з Таманського півострова через Керченську протоку. Обидва потребують багато ресурсів і часу. Їх реалізація може зайняти декілька років. Відтак перед російською стороною постає питання – чи компенсувати жителям Криму різницю в цінах; якщо так, то в якій формі і з яких ресурсів.

Крим на 75-90% залежить від поставок електроенергії з України

2.2. Ситуація в енергетичному секторі

Газові переговори між Україною, ЄС та Росією тривають. До 9 червня Росія поки що відмовилася від своїх планів щодо відключення України від постачання природного газу. Також знято питання щодо так званої попередньої оплати за російський газ.

Україна відправила доарбітражну претензію Російській Федерації. Київ акцентує увагу на низці проблем: ціні, обсягах постачання газу, так званому принципі «бери або плати», а також порядку вирішення спорів між «Нафтогазом України» та «Газпромом». Україна вимагає ринкового підходу та відмовляється платити «політичну» ціну на газ.

Україна наполягає на ринковому підході до ціни на газ

Наразі переговорний процес може спеціально затягуватися Росією. Москва знаходиться в непростій ситуації, у першу чергу в міжнародному позиціонуванні.

Арсеній Яценюк у своєму виступі в Верховній Раді зазначив, що протягом останніх п'яти років взагалі не було збільшено інвестиції у власний видобуток. У контексті нагальних реформ у енергетиці голова Кабміну підтвердив намір створити на базі Управління єдиної газотранспортної системи України двох ПАТ: «Магістральні газопроводи України» і «Підземні газові сховища України».

Створення цих компаній вимагає Третій енергетичний пакет, Енергетична хартія та членство в Енергетичному Співтоваристві. «Магістральні газопроводи України» відповідатиме виключно за прокачку газу магістральними шляхами, тоді як «Підземні газові сховища України» займатиметься виключно оперуванням накопичення і відповідно відпуску з українських газових сховищ природного газу. Подібний розподіл підвищить привабливість сектору для інвесторів та створить умови для розвитку енергетичної галузі.

В Україні буде створено окремі компанії з експлуатації газопроводів і газосховищ

ЄС прагне допомогти отримати ринкову ціну російського газу для України, водночас зменшивши залежність від зовнішніх постачальників. У якості варіантів розглядаються нові маршрути постачання газу і відновлювальні джерела енергії. На даний момент ЄС має достатньо газу, щоб протриматися 30 днів на випадок перебоїв.

Наразі Єврокомісія закликала Болгарію зупинити роботи з будівництва «Південного потоку», оскільки угоди, укладені членами ЄС і Росією щодо цього газопроводу, не відповідають законодавству Євросоюзу.

3. Політична конкуренція

Кадрові призначення Петра Порошенка продемонструють, наскільки він готовий втілювати реформи у секторах, на які матиме безпосередній вплив. Якщо основними принципами формування команди стане особиста відданість та непотизм, новий Президент має всі шанси повторити долю Віктора Ющенка.

Результати виборів показують втому українців від партій, представлених у парламенті, зокрема КПУ та ВО «Свобода». Подібні настрої створюють сприятливий ґрунт для початку нових політичних проєктів, проходження яких у парламент стане більш реальним при умові зниження виборчого порогу.

3.1. Якість команди Президента визначатиме здатність до реформ

З наближенням інавгурації, яка відбудеться 7 червня, все більший інтерес викликає питання, кого Петро Порошенко запропонує на керівні посади. Відповідно до чинної Конституції, Президент безпосередньо впливає на призначення міністра закордонних справ, міністра оборони, голови СБУ, Генпрокурора, голови НБУ, секретаря РНБО, голови Адміністрації Президента тощо.

Якість цих кадрових призначень продемонструє, наскільки серйозно Президент налаштований змінювати систему державного управління. Для проведення реформ потрібні особистості, які матимуть політичну волю та знання, у якому напрямку реалізовувати зміни. Новий Президент ніколи не доб'ється позитивних результатів у перебудові держави, якщо не сформує команду одностайців, націлених реалізовувати реформи. У випадку, якщо основним критерієм відбору стане особиста відданість та дружні відносини з політиками, Петро Порошенко має шанси повторити долю Віктора Ющенка. Третій Президент став заручником кулуарних домовленостей та боротьби різних груп у своїй команді, а його рейтинг танув на очах по мірі того, як виборці розчаровувалися у його спроможності змінити країну.

Для проведення реформ потрібні особистості, які матимуть політичну волю та знання

3.2. Необхідність приходу нових сил у парламент

Високий результат Петра Порошенка, значний відсоток підтримки Анатолія Гриценка та Олега Ляшка, занепад Партії регіонів і виборчий провал КПУ та ВО «Свобода» демонструє розчарування українців партіями, представленими в нинішньому парламенті. Суспільство втомилася від «перетасування» однієї і тієї ж політичної колоди, коли при владі чергуються два політичні табори. Чітко прив'язані до різних географічних регіонів, ці політичні сили не змінюють правила функціонування радянської системи державного управління та не мають ідеологічного підґрунтя у своїй діяльності. Їхнім головним інтересом є встановлення контролю над фінансовими потоками в державі, що консервує корупцію в системі.

Позачергові парламентські вибори, які плануються на осінь 2014 року, можуть стати хорошим стартовим майданчиком для нових політичних проєктів. Раніше єдиною формулою успіху партій на виборах було поєднання величезних фінансових вливань з медійною присутністю. Після революційних подій компонентами цієї формули можуть стати конструктивні ідеї щодо змін у країні, команда людей, які

Українці розчаровані партіями, які працюють у нинішньому парламенті

відомі в суспільстві, але мають незаплямовану репутацію, а також їхня послідовна робота щодо донесення цих ідей до виборця.

Щоб результати виборів були більш репрезентативними та дозволили оновити склад парламенту, доцільно зменшити виборчий поріг до трьох відсотків або і нижче. Такий крок допоможе пройти низці дрібних партій і призведе до фрагментації політичного спектру.

Подібні процеси Україна переживала у 90-х роках. Згодом дрібніші партії почали консолідуватися у блоки, що призвело до утворення двох географічно лімітованих таборів. Укрупнення партій є ознакою політичною еволюції при умові, що об'єднання відбувається на основі спільності ідеології, а не географії виборця.

Зниження виборчого порогу призведе до перезавантаження системи та дозволить розпочати політичну еволюцію з нуля. Зрозуміло, що старожили української політики опиратимуться цьому процесу, оскільки вони не зацікавлені у приході нових конкурентів на їхнє поле.

Для того, щоб перезавантаження системи було вдалим, суспільству також потрібно піднімати питання політичної відповідальності партій за невиконання своїх обіцянок та об'єднання з політичними силами, які декларують абсолютно протилежні ідеї.

3.3. Електоральний регрес комуністів

Будучи сателітом Партії регіонів, Комуністична партія сильно втратила свої позиції після занепаду цієї політичної сили. Комуністи вже давно перестали сприйматися як ідеологічна партія, а за часів Віктора Януковича і зовсім перетворилися на маріонеток у руках великого бізнесу.

Хоча Петро Симоненко і оголосив про зняття з перегонів за кілька днів до виборів, його прізвище не було викреслене з бюлетенів. Отриманий результат у 1,5% відповідає загальній тенденції зниження підтримки комуністів. У 2004 році на президентських виборах Петру Симоненку вдалося отримати 4,9%, у 2010 році – лише 3,5%. Щодо парламентських виборів, коливання були більш хвилеподібні: 2002 – 19,9%, 2006 – 3,6%, 2007 – 5,3%, 2012 – 13,1%.

Однією з важливих причин низького результату Петра Симоненка на нинішніх виборах є анексія Криму та зрив виборів у Донецькій та Луганській областях. Всі три області є базовими для КПУ, у населення цих регіонів сильна ностальгія за СРСР та яскраво виражена проросійська орієнтація. Це пояснює, чому саме з них розпочалася російська агресія та розгортання сепаратистських сценаріїв. До слова, на Донбасі місцевих комуністів звинувачують у сприянні сепаратистам і їх фінансовій підтримці.

Критичних рис набуває і діяльність комуністів у парламенті. Неодноразово піднімалося питання про заборону партії та порушення кримінальних справ за співпрацю з терористичними угрупованнями та підтримку інформаційної війни Росії. Після виходу Оксани Калетник зі складу фракції може також підніматися питання про позбавлення КПУ статусу фракції. Водночас це мало вплине на діяльність комуністів у парламенті, тому що вони і так не беруть участі в голосуваннях.

Криза КПУ демонструє, що в Україні відсутні сильні соціалістичні сили або ж партії лівого спрямування, котрі могли б акцентувати увагу на соціальних проблемах незахищених верств населення. Зважаючи на велику електоральну діру, що утворилася

В Україні доцільно зменшити виборчий поріг

Комуністи вже давно перестали сприйматися як ідеологічна партія

В Україні поки що відсутні сильні партії лівого спрямування

після розвалу Партії регіонів, пролетарський Схід має високі запити на прихід нової сили соціалістичного спрямування.

3.4. Падіння підтримки ВО «Свобода»

Результати президентських виборів продемонстрували розчарування виборців діяльністю ВО «Свобода».

Під час парламентських виборів 2012 року партія отримала неочікувано високу підтримку – 10,5% за пропорційною складовою. Цей успіх пояснювався затребуваністю радикальної проукраїнської риторики на фоні сильних позицій проросійської Партії регіонів, закликком «Батьківщини» підтримати «Свободу» як їхнього потенційного союзника в парламенті, а також ефективною передвиборчою кампанією цієї партії.

Натомість на президентських виборах Олег Тягнибок набрав лише 1,16% голосів, не подолавши 2% бар'єр навіть у базових для «Свободи» Львівській, Тернопільській та Івано-Франківській областях.

Причин такого різкого падіння рейтингу є кілька. По-перше, під час Майдану від «Свободи» очікувалося більше радикальних дій, тоді як Олег Тягнибок виступав миротворцем і брав активну участь у переговорах з Віктором Януковичем.

По-друге, у Львівській, Тернопільській та Івано-Франківській областях ця політична сила протягом багатьох років формувала більшість у місцевих радах. Маючи всю повноту влади, партія не здійснила змін у сфері ЖКГ чи розвитку місцевих громад.

По-третє, після втечі Віктора Януковича «Свобода» отримала велике представництво в уряді та обласних адміністраціях, яке не відповідає рівню її підтримки в суспільстві.

Тим не менше, представники цієї партії не використали можливість для початку реформ у країні, а просто очолили корумповані владні інститути, якими вони були при Вікторові Януковичу. Все більше людей звинувачують представників «Свободи» у корупції та непотизмі.

Генпрокурор Олег Махніцький, який також представляє «Свободу», абсолютно не реформував своє відомство та недостатньо активно контролює розслідування злочинів попередньої влади проти мітингувальників. Посадовець також оминає увагою правопорушення своїх однопартійців, зокрема напад на голову НТКУ Олександра Пантелеймонова.

Зменшення підтримки Олега Тягнибока також пояснюється радикальною риторикою інших кандидатів, які, на відміну від «Свободи», не представлені у владі, зокрема Олега Ляшка та Анатолія Гриценка.

Таким чином, на наступних парламентських виборах «Свобода» має низькі шанси щодо проходження в парламент. Єдиним способом посилити власні позиції є об'єднання з іншими правими партіями, наприклад, «Правим сектором». Дмитро Ярош вже заявляв про таку можливість. Однак, політична синергія від такої коаліції буде мінімальна і мало відобразиться на електоральних відсотках.

2012 рік був ніком електоральної підтримки ВО «Свобода»

Маючи всю повноту влади у кількох областях, партія не здійснила реформ на місцевому рівні

ВО «Свобода» має низькі шанси щодо проходження у наступний парламент